

el faristol

Revista informativa trimestral de la Federació Valenciana de Dolçainers/res i Tabaleters/res

les colles

Primer Premi del I Concurs de Portades
amb motiu del relançament de la revista El Faristol.
Autor: Manolo Torrens Berenguer (El Cascabot / El Cocó).

XIRIMITA RÀDIO

Punt de trobada de la música al voltant dels
nostres instruments més tradicionals.

Emissora de divulgació sense ànim de lucre, tot autor, compositor,
arranjador o executant que no vulga que la seua música es publique
en aquesta emissora pot enviar un correu electrònic a
comunicacio@xirimita.com
i li donarem de baixa en les nostres emissions.

A tots els que aporten la seua música a aquestes emissions, moltes gràcies.

Ens pots enviar missatges tant de text com de veu al:

WhatsApp +34601308850

o al correu comunicacio@xirimita.com

elfaristol

Per tal que aquest projecte tinga una continuïtat necessitem
la col·laboració de totes les nostres col·les.
Ens podeu enviar qualsevol informació que cregueu interessant
per a publicar, així com qualsevol dubte i/o suggeriment al correu

elfaristol@xirimita.com

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

elfaristol

Revista de la Federació Valenciana
de Dolçainers/res i Tabaleters/res

elfaristol 003 3r quadrimestre 2020

Edita: FVDiT

Equip de redacció:

Paco de Domingo
Susi Gabarda
Eduard Caballer
Ramón Ventura
Eva Ortiz

Col·laboradors:

Joan Josep Trilles
Daniel López
Sanimusic
EMTiD Algemesí
Rafael Soriano
José Salmerón
Paloma Mora
Héctor Llorca
Andrés Felici
Els Bessons
Pau Puig

Disseny i Maquetació:

SP disseny i fotografia

Impressió:

Colores Gráficos Castellón

Dipòsit Legal: CS 598-2020

*La FVDiT no es fa responsable
de les opinions vertides pels
seus col·laboradors.*

FEDERACIÓ VALENCIANA
DE DOLÇAÏNERS/RES
I TABALETERS/RES
C/ de les Illes Canàries 157
46023 València

www.xirimita.com

sumari

Editorial

04 Carta del President FVDiT

Projectes federatius

05 Creixem Junts

Articles d'investigació

06 Tio Bou el Carreter

10 Recuperació i manteniment de la nostra música

Notícies

12 Publicació Cd "Música, Tradició i Festes"

13 Taller i Concert d'acordió diatònic i dolçaina

Les nostres Colles

14 Colla El Trull de Vila-real

17 Colla l'Algar

18 Colla ADIT Guadassuar

Lutiers

19 Dolçaina Contralt

20 Publicitat

Actualitat

21 Seguretat front al Covid19

Aniversaris

24 Aniversari Colla el Tossal

Agenda

26 Agenda 10-11-12 / 2020

** donada la situació actual,
us recomanem confirmeu la
realització de les activitats
publicades a la revista.*

Cosa de tots!

L'any 2000, dos anys després de la constitució de la Federació Valenciana de Dolçainers/res i Tabaleters/res (FVDiT), va nàixer la revista El Faristol. Una fita al món de la cultura tradicional valenciana. El bon amic Paco Vicedo, predecessor de l'actual presidència, al capdavant de la FVDiT, ho deia sense embuts fent referència als nostres estatuts: "(...) dins de les possibilitats de treball d'aquesta executiva que presidisc, està posant-se en pràctica totes les finalitats possibles i una bona mostra del que dic és la posada en escena d'aquesta revista que vol ser el nexa d'unió entre tots nosaltres (...)". En aquella primera etapa, al mes de març, va sortir el número zero i en octubre l'u.

L'any 2014, sota aquesta presidència i catorze anys més tard, gràcies a la insistència de membres de la Junta Directiva, especialment Hèctor Llorca, va eixir el número dos; va ser com una mena de renaixement, una segona empenta. Problemes econòmics i altres prioritats del moment, però, van aturar la seua continuïtat.

Enguany, en un temps ben complicat, amerat de pandèmia, ens hem proposat reviscolar El Faristol. Les nostres agrupacions ens fan costat, clar, per això encetem la tercera etapa de la revista. En aquesta ocasió la iniciativa l'encapçala Paco de Domingo, Susi Gabarda, Eduard Caballer, Ramón Ventura i Eva Ortiz. Un equip potent i ambiciós. La continuïtat la tenim ben assegurada, sempre que no defallisca el suport de les nostres agrupacions.

A l'editorial del número dos déiem: "(...) Creiem que ara ens trobem en un moment on a la FVDiT seguim amb ganes de seguir lluitant per la dolçaina i el tabal, ara és el moment de recuperar la comunicació perduda (...)". I ara és el moment, ara cal reblar el clau. Amb Xirimita Ràdio, amb les xarxes socials i amb el bon treball de la nostra gent, tota la informació ha d'estar present al nostre àmbit d'actuació, pels canals de comunicació ha de brollar tot allò que fem, una pila d'iniciatives, per cert, i ben maques. El Faristol ens aportarà solidesa de grup, el negre sobre blanc, el paper, encara impressiona i els missatges que s'hi transmeten, la lletra impresa, arriben als racons més amagats de la ment. El Faristol, serà el nexa d'unió de tots nosaltres, ens aproparà una mica més. El Faristol, haurà de ser com el taulell d'una botiga cultural de proximitat, des del qual despatxarem l'estima per la nostra música tradicional al poble valencià.

Volem fer camí valencià i des la FVDiT participar en la vertebració del territori. Mirarem, més encara, per les nostres comarques i per això facilitarem l'entrada de nous vocals a la Junta Directiva. Noves aportacions que ens ajudaran a tenir un dibuix més acurat del país i una major difusió de la revista. El Faristol ha de ser proactiu o no serà, l'hem de sentir proper, nostre. Ho aconseguirem, estem convençuts.

EL FARISTOL és teu, **ÉS COSA DE TOTS!**

Joanjo Trilles i Font
President FVDiT

CREIXEM JUNTS

La FVDiT continua creixent, cada vegada més colles volen formar part d'aquest col·lectiu i això genera la necessitat de projectes per a consolidar la visibilitat social de la nostra Federació. Tal vegada el més representatiu siga la nostra Colla Federal, un projecte que significa principalment convivència, unió, formació, des de 1998 que es va crear la FVDiT fomentant l'associacionisme, avui som una gran família formada per 113 Colles de tot el País, i seguim creixent, treball d'un passat, d'un present i d'un futur, al mateix temps que una representació a nivell institucional dels que són, sense cap dubte, els màxims exponents de la música tradicional al carrer en un dia de festa, LA DOLÇAINA I EL TABAL.

La FVDiT necessitava una colla que la represente, una Colla formada per músics de Castelló, València i Alacant, amb una representació de totes les comarques. Aquesta selecció s'ha fet en base a la formació musical dels músics i la territorialitat, tenint així una representació de músics de les tres províncies (Castelló, València i Alacant).

La presentació oficial d'aquesta agrupació institucional va ser a l'Aplec de Colles de la FVDiT celebrat al Gran Teatre d'Alzira el 15 d'Octubre de 2016 sota la direcció del mestre José Rafael Pascual-Vilaplana i acompanyats per un nombrós públic, més de mil persones junt a representants del govern valencià. Després fou Juan Carlos Sempere Bomboí, amb ell hem oferit diversos concerts al Palau Reina Sofia i l'ADDA d'Alacant entre altres i enregistrant el primer CD "20 ANYS" sota el segell discogràfic "FVDiT PRODUCCIONS" el qual teniu a la vostra disposició. Actualment està al front de la Colla Federal Mario Roig Vila que ha portat la Colla a Benicarló i a l'Auditori de Castelló.

Concert de la Colla Federal a Benicarló.

La pandèmia no ens pot silenciar, la cultura és segura i cal demostrar-ho amb accions i sentit comú. El nostre projecte continua amb un encontre el proper mes de novembre amb totes les mesures de seguretat sanitàries per avançar i treballar per allò que ens agrada, fer música, convivència, formació, etc., i fer que la vostra Colla Federal continue la seua activitat musical, d'allò que representem, la nostra música tradicional i popular que com sabeu, és un dels pilars de la nostra identitat com a poble i patrimoni immaterial declarat per la UNESCO.

Banda Municipal de València amb la Colla Federal i la Jove Muixeranga de València.

"CREIXEM JUNTS"

Paco de Domingo i Muñoz

Bou el Carreter

RAFAEL SORIANO I GARCIA

Tio Bou el Carreter, aquest gran home, activament, va marcar la cultura de Xàbia i dels voltants durant més de trenta anys amb la seua música. Pel reconeixement i el record d'aquest "pare" xirimiter de La Marina.

Xàbia està situada en la costa de La Marina Alta. Les seues costes úniques i el seu paisatge de 68,4 km² han fet que, hui per hui, siga una màxima potència turística de la Mediterrània. Però només trenta anys enrere, Xàbia vivia de l'agricultura i de la pesca.

En aquesta Xàbia rural va viure el nostre protagonista, "Bou el carreter", Mestre "d'aixa" i dolçainer.

Juan Bautista Bou Catalá va nèixer l'any 1910 a Xàbia. Fill de xabiencs prompte va començar la seua tasca com mestre d'aixa, concretament als deu anys. Un mestre d'aixa és la persona encarregada de fer els carruatges. Bou, que li deien el carreter, encara que és més propi del qui condueix un carro, treballava en sa casa situada en una de les entrades a Xàbia, en el Fialato. Allí tenia la farga i els seus operaris. Va viure tota la vida d'aquesta feina, encara que els últims anys va haver de reconvertir el negoci en construcció de mobles a causa de la caiguda forta de l'ús del carruatge com transport.

El tio Ganxo en la farga i al tio Bou en el martell en la seua última feina com mestre d'aixa.

Bou ja tocava l'acordió quan es va interessar per la dolçaina, quan se n'anava de xala, de parrala, de festa, en els quintos o en balls. Cap als 24 o 25 anys, o siga, l'any 1934-35, va demanar al dolçainer de Xàbia d'aquell moment que l'ensenyara i aquell va acceptar. Aquest home era José Gavilà, per tots conegut com Pepe Sarró, músic amb una dolçaina molt especial que després comentarem. Feia parella amb el tio Batiste "Patus", com Bou va ser el seu successor, Batiste "Patus" va continuar tocant el tabalet amb ell. Bou va anar a Pepe Sarró a ensenyar-se dolçaina i va eixir amb dolçaina i dona, perquè la filla de Pepe Sarró va ser la primera muller d'ell.

Quan el sogre, Pepe Sarró, es va retirar ell va passar a ser el dolçainer de Xàbia.

Bou actuava en totes les festes de Xàbia, com eren Les Festes de Sant Joan, les festes de Jesús Natzaré, les festes de la Plana, les festes del Port, el Corpus, etc. Però també era llogat en tots els pobles de l'entorn, com El Poble Nou, Gata de Gorgos, Pedreguer, Dénia, Ondara, Beniarbeig, Teulada, Moraira. Anava amb Batiste Patus a peu o en bicicleta, per això és lògic pensar que no pujaren a pobles de la muntanya, com Benidoleig, La Vall de Laguar o La Vall d'Ebo; o a pobles més llunyans com Benissa o Pego, encara que en aquests pobles potser ja es trobaren altres dolçainers com els Boronat. Feia tots els actes que hi havia: Cercaviles, despertades, processons, dansades, fins i tot podia fer balls de vermut o de revetlla, compaginant de vegades l'acordió amb la dolçaina.

PASTORETS

D.C. tantes vegades necessite el ball fins FI

També eixia al Corpus del Port (es celebra a la vegada en el port i al poble), però no tocava danses rituals, com es pot pensar, sinó processó. Les danses del Corpus s'han ballat a Xàbia, però ja s'havien perdut per aquells temps. Només quedaven danses soltes que es ballaven en altres actes religiosos o festius, com a les festes de la Verge dels Àngels de la Plana. Aquestes festes es celebren en agost i quan Bou tocava era costum ballar el ball dels Pastorets i un ball molt típic a Xàbia, el ball de les Vetes. Actualment es balla el Corpus, però la majoria de les danses són del Corpus de València o de Xàtiva. Encara que el Ball de Pastorets si que s'ha recuperat com Pastoretes. La melodia és coneguda com El Tio Caliu.

Bou i Patus anaven llogats, però el sou era molt petit, deu o quinze pessetes, pam dalt, pam baix. Moltes vegades Bou es queixava que

cobrava molt poquet per estar tota la vesprada bufant. La sort que tenia Bou és que era l'amo del seu treball i quan li eixia algun acte deixava els operaris continuant la feina i ell se n'anava el temps que fera falta. Les danses de carrer les cobraven amb propines. Al finalitzar els balladors passaven un per un i li donaven una propina. El dolçainer tenia la costum de tocar alguna nota per fer vore que li donaven. Si la propina era bona el dolçainer tocava una nota aguda i plena, mentre que si la propina era petita tocava una nota desafinada, ronca i curta. Era una manera de picar a la gent i poder cobrar una mica més.

Com anècdota de les corrieres en bicicleta de Bou i Batiste Patus contem que va haver un dia que els van llogar per festes de Pedreguer pel matí, que són a juliol, i per la vesprada els van llogar en Dénia per tocar una dansa. Però els festers de Pedreguer van tenir la sort (i ells la desgràcia) que els va tocar la loteria. Per tant, la festa, que hauria d'acabar-se al migdia, es va allargar fins el tardet, quasi a hora de la dansa de Dénia. Només van acabar agarraren la bici, que portava Bou i Batiste Patus de paquet, i van eixir volant cap a Dénia, en tan mala sort que a l'altura de les Ventes de Pedreguer (per on passa la carretera nacional actualment) van pillar un cudol i Patus va clavar el peu pels radis de la roda. Se'n van soltar quatre o cinc i ja no van poder continuar més d'uns metres, perquè amb l'estat del camí els radis van anar caient un rere altre. Per tant van seguir tot el camí restant a peu. Només van arribar la gent ja estava esperant-los un tant nerviosos, perquè s'havia fet l'hora i només estaven ells de músics. La dansa era molt llarga, d'unes quaranta parelles o més i només arribaren es van posar a tocar sense dir res a ningú. Quan van acabar es van acostar els balladors i els van preguntar: - que és lo que vos hem de donar? I Bou va contestar:- almenys un got d'aigua! Després van contar el seu cas i la gent es feia creus perquè no havien ni sopat i no havien dit res a ningú.

El seu repertori no era massa extens. Tenia unes deu o quinze cançons que les tocava en cercaviles, danses, cavalcades, dianes, processons, balls... No tocava en tots els llocs les mateixes cançons, sinó que cadascuna era específica per cada acte. En les processons tocava melodies senzilles a ritme de processó, aquest ritme era com el ritme de Callosa però sense resolució. Bou feia molt ús de la improvisació. No deia mai allò que anava a tocar i no parava fins que ell volia fent moltes voltes improvisacions sobre melodies conegudes o inventades. Tocava algunes danses rituals desengranades del Corpus, com els Pastorets i el Ball de Vetes. Aquest ball es feia amb vetes de colors enganxades a un pal llarg. Mentre els balladors ballaven es trenava un teixit que després s'havia de destrenar. A Xàbia es conserva el ball, encara que la melodia empleada no correspon correctament a la que tocava Bou.

Les cançons que tocava Bou el Carreter no pujaven més d'una octava. Els dolçainers de la zona consideraven que la segon octava eren sons dolents i desafinats, o siga, "pitits" de la canya. A més, es tapava el forat del re amb cera, perquè no utilitzava mai el re sostingut. Les peces solien estar majoritàriament en Re Major, perquè solia utilitzar molt el do sostingut, que el feia tapant només l'últim forat superior de la dolçaina i pujant el cap, per elevar una mica més l'afinació.

Batiste "Patus" i Bou "el carreter" en una de les seues darreres actuacions.

A La Marina existeix un tipus de dansa diferent a la tradicionalment coneguda en la resta del País Valencià on la dansa es realitza tota en pas pla, sense variació alguna del ritme del tabalet. En aquesta zona, en canvi, es balla sobre pas pla només quan no sona la melodia i s'avança, però els balls es fan valsejats o sobre ritme de jota. Totes les melodies tenen un començament igual, que serveix d'avís, sobre el pas lent i immediatament després passen a ritme de jota on es toca nombroses melodies i passos dels balladors. Finalment totes acaben amb una mateixa melodia que recorda un fandango i que es balla en rogle petit, de dos parelles. Però La Marina és molt gran i no en tots els llocs s'ha ballat així. Aquest ball valsejat el podem trobar en Pedreguer o en zones de La Marina Baixa com Benimantell. No obstant, en Xàbia no ha sigut mai tradició ballar aquesta dansa. Ni a Xàbia ni als pobles on anava Bou i Patus. Pepe Sarró ja tocava una dansa lenta, com en els pobles de València i va ser la que li va ensenyar a Bou. A Xàbia sempre s'havia fet eixa dansa. Constava d'unes poques melodies sobre ritme de dansa de tabalet.

Bou anava llogat a tocar a tots els pobles de l'entorn, i allà on anava tocava sempre la dansa que sabia. També anava llogat a Pedreguer i tocava la seua dansa. Potser allí sabien ballar les dos classes de ball. Fins i tot després de Bou, quan a Xàbia anava Simeó de Pedreguer, la gent li demanava que tocara alguna dansaeta per ballar, perquè la dansa com a tal ja s'havia perdut, i quan Simeó tocava la dansa valsejada la gent li deia que li deixara la dolçaina a Bou, que tocava la dansa d'una altra manera millor, que no era més que la dansa lenta. ballar la cançó "Tres pelos tiene mi barba" en la dansa. Simeó va substituir a Bou quan s'ho va deixar en els pobles pròxims. Per tant, la dansa de Xàbia, que ara es balla al Carrer Nou tots els anys en festes de Sant Joan i a l'estil valsejat o ja anomenat de La Marina, es ballava antigament en el Carrer Major, cara amunt fins la Plaça de Baix, on es feia la "despedida" o el fandango. Tocaven la mateixa melodia de dansa, però més ràpida, augmentant la velocitat per vore qui aguantava més i formant un rogle.

Bou el Carreter va tocar tota la seua vida en una dolçaina en fa. En temps de guerra un soldat va anar a casa Bou a que li fera un treball. Bou li'l va fer i el soldat, que no portava diners, va deixar la seua dolçaina com préstec fins que tornara amb els diners. Però no va tornar i Bou se la va quedar. Sempre ha actuat en eixa dolçaina i no ha volgut mai canviar a sol, ni tan sols quan el fill tocava en una d'afinació sol. Aquesta dolçaina estava en fa, però mantenia la mateixa relació de tons i semitons que les actuals. En canvi, la dolçaina de Pepe Sarró, el seu mestre, estava en fa però mantenia una relació estranya que feia que cap dolçainer de la contornada fóra capaç de tocar en ella. Potser mantenia una relació de tons, diatònica. Una hipòtesi senyala cap l'Alger per trobar l'origen d'aquesta dolçaina. Es sap que molta gent de Xàbia va emigrar cap l'Alger a principis de segle i és molt probable que Sarró, Blai el del Sindicat o algun familiar anara i duguera l'instrument cap ací. Bou es feia les seues pròpies canyes, com era prou normal a l'època. Tallava la forma de la pala totalment plana, la posava en un motlle de fusta, li donava forma, la rebaixava en un cristall i la posava a remullar. Quan estava blaneta la lligava sobre un tudell i li la rebaixava amb el cristall. Eren unes canyes molt còmodes i estridents, però molt desafinades. Millor dit, molt descompensades les unes en les altres. Cada canya podia estar en un to diferent. Els tudells que utilitzava eren metàl·lics, d'un material molt fi, potser llautó. Només en tenia ú o dos i eren comprats. No tenia flabiols, però si flautes travesseres de canya que es feia ell i flautes dolces comprades. El tabalet que tenia Batiste Patus era del mateix tamany com els actuals, de pell, encordat, tensors de cuir i bordó metàl·lic, però amb el cos metàl·lic. Açò li donava una sonoritat més estrident, que corregia una mica el destensat de la pell.

Les seues últimes actuacions com dolçainer en actiu van se cap l'any 1968. En aquest any va contraure matrimoni amb la seua segona dona, després d'enviudar de la primera, a la que no li feia gens de gràcia la vida de dolçainer i Bou s'ho va deixar. Però, com diu el refrany, “no vols caldo, té dos tasses”. Això li va passar a Vicenta, la dona de Bou, perquè Joan Antoni, el fill es va fer dolçainer també i va passar de no voler-ne cap a tenir-ne dos dins de casa. Quan Bou es va retirar a Xàbia no va quedar cap dolçainer i l'alcalde d'aleshores, en Soler Blasco, va anar a casa Bou a demanar-li que tornara a tocar, però Bou li va dir que no. Blasco li va insistir i li va demanar que si no volia tornar que almenys ensenyara algú i aleshores Bou va accedir. L'alcalde li va dur dos alumnes, un de tabalet i un de dolçaina, i Bou els donava classes en sa casa. Com en aquell temps no hi havia guarderies, Joan, el fill, amb tres o quatre anys anava escoltant les classes mentre estava per allí. Els alumnes no van donar resultat, el tabaleter era arrítmic i el dolçainer no aprenia prou, però el fill, quan aquestos se n'anaven, agarrava les baquetes i li mostrava al pare el que havia escoltat de la classe: un, dos, tres... eren els cops del vals que Bou intentava ensenyar als alumnes i que Bou, el fill, copiava.

Joan Antoni va aprendre en nou o deu anys a tocar un poc la dolçaina de son pare i es va enganxar del tot gràcies a un home que li deien Jaime Villalba. Aquest home va punxar a Bou pare i Bou fill per què eixiren de nou a tocar. Una vegada va convidar al fill a la “tamborada” de Santa Llúcia a València (segons diuen és la patrona dels dolçainers, enlloc de Santa Cecília) Bou va anar amb la dolçaina de son pare, que era l'única que tenien. Però una vegada allí no va poder acabar cap cançó amb els altres dolçainers, perquè la seua dolçaina estava en fa i tots els dolçainers de València tenien la dolçaina en sol de Blasco. Aleshores va deixar la dolçaina i va seguir l'acte amb el tabalet. Després d'açò, Jaime Villalba li va regalar la seua primera dolçaina en sol. Bou el carreter no tocava des de l'any 68, però als finals dels 80 va fer un parell d'actuacions amb el seu tabaleter Batiste Patus per a que el Fill s'enganxara a tocar.

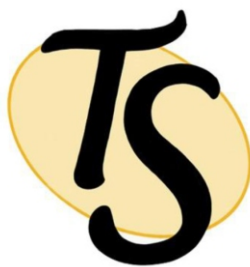
A partir d'ençà Joan Antoni va fer unes quantes eixides amb Batiste Patus de tabaleter. Son pare l'acompanyava, però no solia tocar mai, només tocava alguna cançoneta per capritx. Feia repertori de cercaviles i dianes i alguna processó. Una volta, recorda Joan Antoni, van tocar els dos junts, pare, fill i Patus. Només va ocórrer una vegada i va ser en les festes de La Plana. Encara no sap com s'ho varen fer, perquè Bou el pare anava en la dolçaina en fa i el fill en la dolçaina en sol. Van acabar l'actuació gràcies a que les canyes se n'anaven tant d'afinació. El pare en una canya que es quedava alta i el fill en una canya que es quedava baixeta i amb molt de morro, o siga, d'embocadura ho van traure endavant. Joan Antoni també estudiava música i havia d'anar quasi sempre en la banda del poble. Per això el dolçainer que va substituir realment a Bou no va ser el fill, sinó Simeó; i després aquest va ser substituït per Pep de Picanya “boca ferro”.

Actualment Joan Antoni és titulat superior de percussió i imparteix classes al Conservatori Professional de Xàbia, entre altres centres. No ha abandonat la seua tasca de dolçainer, ja que ha dirigit colles com la “Socarrà” de Xàtiva o els dolçainers de Xàbia en nombrosos concerts de dolçaina i percussió.

Per finalitzar, cal nomenar una tasca que va desenvolupar Bou el Carreter per la festa de Xàbia, però, en aquest cas sense cap vincle a la dolçaina. Cap als anys cinquanta, Bou i uns amics seus van dur les falles de València a Xàbia. Ells coneixien les festes valencianes i van voler fer-ho al seu poble. A Xàbia es celebraven els focs de Sant Joan: el 23 de juny es botaven set focs situats en les set antigues portes de les muralles, menjant faves torrades i lluint al cap una corona de brossa de Sant Joan. Per aquesta festa tradicional, pel clima o per la proximitat d'Alacant, aquesta colla va decidir muntar la falla per Sant Joan i cremar-la el 24 de juny. Però mai la van nomenar com Foguera de Sant Joan sinó com falla. Van organitzar les festes amb cort d'honor, dames i una reina, fins que la filla del ministre Mariano Rubio va voler ser reina i van haver de proclamar dos reines eixe any. La costum es va mantindre fins fa poc temps, tornant a tenir una sola reina.

Bou va ser faller durant uns quants anys i al principi s'encarregava de l'estructura de fusta del monument, fins que la festa es va consolidar i l'ajuntament va passar a comprar el monument a artistes fallers.

TRADI-SONS
BLOG DE RECERCA I CONSERVACIÓ DE
MÚSICA TRADICIONAL I FUNCIONAL

Recuperació i manteniment de la nostra música

Daniel López Castelló

La música, al llarg de la història, ha sigut una eina de transmissió de coneixement amb una flexibilitat i capacitat d'adaptació al medi que la fan única.

Amb cançons, les persones grans explicaven, als més menuts, històries sobre personatges famosos, deïtats, diversos successos meteorològics o, fins i tot, les feien servir per a marcar rutines a la feina o a la vida quotidiana. Diversos exemples són les cançons de bressol o els diversos reguitzells que avui en dia segueixen ressonant als temples de qualsevol creença religiosa.

Generalment, aquestes persones grans a les quals fem referència, mancaven del coneixement necessari per a propiciar un manteniment que no fos la transmissió oral, és a dir, cantar a les futures generacions i esperar que el missatge calara profundament en l'inconscient dels més joves. Aquest, juntament amb la desaparició progressiva de diversos cants funcionals, és un dels principals motius pels quals la música tradicional a poc a poc desapareix de les nostres vides.

Un altre punt a destacar d'aquest sistema de transmissió és la variabilitat de la producció o resultat final. És fàcil trobar diverses melodies o lletres per a una mateixa cançó, així com un fort sentiment de pertinença o un enteniment propi, arrelat a diverses àrees o localitats.

Per exemple "La nit de Sant Joan" (cançó/extracte del pasdoble "Les fogueres de Sant Chuan" de Luís Torregrosa). Aquest fragment del pasdoble, segons paraules de l'autor, es basa en l'obra "Tanina" de Cocentaina (Informació facilitada per Eva Ortiz). No obstant això, trobem també la mateixa melodia al "Ball de Sant Ferriol".

A la següent imatge trobem una ràpida transcripció de les diverses melodies:

1. "La nit de Sant Joan" (Extreta del blog)
2. El ball de Sant Ferriol
3. Tanina (Extreta del 3r volum d'Estudiant la Dolçaina)

Altre exemple d'aquests trets seria la famosa cançó "Ramonet si vas a l'hort", coneguda també com a "Maseret", o "Maçanet". Malgrat ser una obra essencial al repertori base de qualsevol colla de dolçainers, trobem la tonada que coneixem actualment escrita a París per Harry Fragson sota el nom de "Si tu veux... Marguerite" (al bloc Memòries d'un Tabalet, de Pau Llorca, podreu trobar informació molt interessant sobre aquest exemple).

Sota aquest paraigua de dubtes vam iniciar fa un temps el projecte Tradi-Sons (<https://tradisons.home.blog/>), un petit blog de recerca i manteniment de música tradicional i funcional que ja compta amb un petit arxiu (cada dia més gran) que compren cançons, toques de ball, etc.

Enteses les dificultats a l'hora de recercar la música d'arrel tradicional del territori, vàrem crear una pàgina oberta a la participació de tothom, on enregistrar, amb gran interès, les diverses aportacions que la gent ens feia arribar.

Així mateix, la gran flexibilitat de la qual gaudeix el repertori tradicional per la seua marcada trajectòria de transmissió oral ens obliga a recolzar-se en la premissa que el blog no és un arxiu que conté la veritat inqüestionable, però sí un cúmul d'aportacions significatives i que s'han treballat fent ús de font de coneixement i transmissió directes.

A la web es facilita el contacte dels usuaris amb els administradors, que recullen tot el material facilitat (com àudios, partitures, lletres de cançons i curiositats sobre les mateixes) i es treballa per a crear un arxiu i deixar constància de les diverses troballes. Així mateix, moltes de les obres s'han obtingut mitjançant la pàgina de Facebook amb el mateix nom.

Et convidem a donar una ullada. No dubtes en participar, conèixer el nostre ideari i contactar amb nosaltres per a ampliar el nostre arxiu (o la informació de les diverses obres que ja conté).

Esperem que gaudisques del blog, entre tots construïm la cultura que ens envolta. Participa!

MÚSICA, TRADICIÓ, PATRIMONI: es publica el doble CD de la Festa d'Algemesí

La Festa de la Mare de Déu de la Salut és un exemple emblemàtic del compromís irrenunciable d'una societat amb el seu patrimoni, no únicament per a fer-ne una exposició pública, sinó per a preservar-lo, estudiar-lo i divulgar-lo.

El doble CD Música, tradició i patrimoni. La Festa de la Mare de Déu de la Salut d'Algemesí, que acaba d'editar l'EMTiD d'Algemesí amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Algemesí, pretén ser, per un costat, una completa mostra del riquíssim repertori musical de la nostra Festa i, per un altre, també l'avançament d'un projecte molt més ampli (acompanyarà el llibre homònim elaborat per Xavi Richart i Andrés Felici, que es publicarà pròximament) que pretén esdevindre una eina imprescindible per a la formació coherent dels dolçainers i tabaleters, i també un referent per a futures investigacions sobre la música tradicional valenciana.

Algemesí i la seua Festa és, sens dubte, una fita ineludible en l'àmbit de la interpretació de la dolçaina i del tabal, un binomi que compta amb un passat que cal reivindicar, amb un present del qual cal estar ben satisfets i amb un futur ben prometedor per a tot allò que implica el fet de mantindre viva la interpretació dels repertoris musicals tradicionals.

Aquest doble CD és un recull de la banda sonora inexcusable del nostre poble, del conjunt de totes les músiques de la Festa. Un corpus musical incomparable que inclou un total de 96 melodies i ritmes que abracen el conjunt d'esdeveniments que vertebraren la Festa i on estan representats tres importants gèneres de la música tradicional valenciana: els Balls de carrer o de plaça (Danses d'Algemesí), Cercaviles rituals (Cercaviles, Plega, despertada i tocs de processó) i Danses rituals (Balls de la processó). Una compilació aquesta però, que no pretén ser definitiva, sinó que té la pretensió d'esdevenir un graó més en l'estudi i difusió de la música de la Festa.

Sens dubte, una de les raons de ser de l'EMTiD és la de nodrir de música la nostra Festa, i amb aquesta obra en reivindicuem el seu origen i la tasca de tots els músics que han contribuït a fer progressar la nostra Escola i la nostra Festa.

No debades, va ser precisament la nostra participació en la Festa la principal motivació que va impulsar la creació de la nostra Escola i la que renova cada any el nostre compromís amb ella, una implicació activa en diferents àmbits tant organitzatius, com representatius i, per descomptat, per la presència nombrosa dels nostres membres en cadascun dels actes que es programen al setembre.

L'EMTiD també vol expressar el seu reconeixement i manifestar el seu agraïment a totes les persones que han participat en tot el procés de creació d'aquest doble CD, molt especialment a Xavi Richart, qui ha coordinat tot el procés d'enregistrament, i a Vicent Borràs "Faenes", present en la major part de les melodies, i a tots els músics que han participat en la gravació i, per extensió, a tots aquells dolçainers i tabaleters que al llarg del temps han ajudat a preservar i difondre el patrimoni musical de la nostra Festa.

Esperem doncs, que tingueu l'oportunitat de gaudir d'aquest doble CD, que des de l'EMTiD hem editat amb tota la cura i l'estima necessària per a tractar d'estar a l'altura de la qualitat del magnífic trencadís musical en el qual s'emmiralla adés i ara el nostre poble, i esperem que en aquest any tan complex la nostra música s'escolte per cada carrer, carreró o plaça d'Algemesí i de la resta de comarques valencianes i permeta que continue bategant amb força el cor de la nostra Festa.

TALLER I CONCERT D'ACORDIÓ DIATÒNIC I DOLÇAINA.

El proper 10 d'octubre la colla Malpasset de Cocentaina organitza un **taller i concert de dolçaina i acordió diatònic**, a càrrec de Cati Plana i Pau Puig aprofitant que aquest duo presenten nou disc.

El primer projecte que van realitzar plegats fou Els 3 peus del Gat. Un treball a trio (acordió diatònic, dolçaina i contrabaix) que van enregistrar el 2015. El podeu escoltar aquí:

<https://els3peusdelgat.bandcamp.com/releases>

El 2017, triant músiques per fer uns concerts a Quebec a duo, van seleccionar un repertori que pogués mostrar als quebequesos un bon grapat de gèneres musicals tradicionals dels Països Catalans. És així com va nàixer el repertori que ens volen presentar i amb el que basaran el taller. Aquest repertori l'acaben d'enregistrar i en poc temps estarà accessible a les xarxes.

De moment podeu fer un tast del tema Segments a Contrapàs aquí: <https://youtu.be/HCzNX0Z8Rc>

El concert: dia 10 a les 19h, al Teular de Cocentaina.

En el concert de la nit Cati Plana & Pau Puig ens oferiran un ventall de gèneres prou diversos: havanera, contrapàs, nadala, rumba, jota, sardana curta, contradansa, ball pla i corrandà, dansà i fandanguet, diversos estils de fandango, xàquera, bolero i també un vals del Quebec. La majoria de temes són tradicionals i alguns d'autor, però tots estan tractats amb molta cura, amb uns arranjaments senzills però amb una interpretació plena de matisos.

Els instruments que escoltareu són l'acordió diatònic G/C, la dolçaina en fa i el bansuri. Han volgut fer una aposta forta per revaloritzar la dolçaina en fa, un instrument preciós però alhora sovint desconegut i infravalorat.

El taller: dia 10 d'11 a 14h, a l'escola.

En el taller es treballaran algunes peces del repertori del disc. Acordions i dolçaines inicialment per separat, abordaran aspectes tècnics, expressius i rítmics dels temes fent especial atenció a les subtilitats interpretatives que s'han volgut copsar en el disc. Un cop fet el treball pertinent, es juntaran els instruments per donar forma als temes.

Pel que fa a la dolçaina, cal dur-la en fa, ja que el disc està gravat amb aquest instrument. Però com que no tothom en té, hi haurà també els temes preparats un to amunt per als que només teniu dolçaina en sol. Us animem però a que n'aconseguïu una en Fa, hi experimenteu d'ara fins al dia 10 i que la porteu al taller. Podem dedicar, si convé, un petit moment del taller per parlar de com trobar-nos a gust tocant amb la dolçaina en Fa, com retocar-la i com buscar canyes i tudells amb els que ens trobem més còmodes.

Pel que fa a l'acordió, cal portar un Sol/Do.

La ràtio vindrà determinada pels protocols sanitaris, així que com abans us apunteu abans assegurareu plaça.

Esperem que us engresqueu i vingueu tant a participar al matí com a escoltar a la nit.

Associació Cultural El Trull

Colla de Dolçainers i Tabaleters de Vila-real

Jose Salmerón i Paloma Mora

El Grup de Dolçainers i Tabaleters el Trull de Vila-real s'estableix com associació cultural l'any 1988. Motivats per un grup reduït de persones amb vocació autodidacta, es va fer pública la seua creació convocant en reunió a qualsevol persona que estiguera interessada a aprendre els secrets de la dolçaina i el tabal. Segons descriuen els primers membres de la colla, aquella convocatòria va reunir només a sis persones que directament acudiren a la reunió amb l'instrument baix del braç.

Membres del grup en els seus inicis.

Els assajos començaren pràcticament des del primer dia sense saber massa bé que fer ni que tocar. Faltava molt de coneixement, pràcticament tot, però tampoc es tenia accés a més informació, assessorament o consell per part de ningú. La intuïció, la perspicàcia, la memòria i l'oïda jugaven un paper fonamental en aquell grup de persones que encara anaven a buscar els pocs dolçainers que rondaven les nostres comarques per intentar aprendre alguna cosa.

Amb el patrocini del Grup de Danses el Raval de Vila-real, de jove creació també en aquell moment, aquest petit grup de dolçainers i tabaleters va tindre prompte l'oportunitat de participar dels primers actes al carrer. El grup de danses necessitava la música amb dolçaina i tabalet, i més o menys de forma digna i amb el repertori més que justet per abordar un acte públic, començaren a fer les primeres danses i acompanyaments els membres fundadors. A poc a poc i amb perseverança, es va anar captant l'interés de més persones que hagueren d'establir criteris per començar a fer les coses de forma més o menys organitzada.

Tenint com a plataforma legal la constitució de l'Associació Cultural El Trull, prompte es van incorporar als estatuts una sèrie de finalitats que ajudaren a definir criteris i determinar objectius per dur a terme les activitats que anaven sorgint. Aquests es resumien bàsicament en tres punts: la investigació, recuperació, assaig i interpretació de cançons tradicionals i populars tocades amb dolçaina i tabal, la promoció dels instruments i la formació instrumental a través de l'aprenentatge individual i col·lectiu.

Aquestes premisses donaren peu a la motivació de les persones responsables de gestionar i coordinar el grup per implicar més si cap, a les persones que anaven incorporant-se. A poc a poc, el nombre de membres va anar en augment i d'alguna forma s'aniria garantint el futur de l'agrupació.

A partir d'aquell moment l'únic requisit que es necessita per formar part del grup era l'aspecte humà, la resta es podia adquirir amb el temps. Aquest és l'únic component que ens ha garantit complir anys.

Membres de la colla al 25é Aniversari.

Primer de tot i durant molts anys, començarem adequant un repertori amb les cançons típiques que s'haurien escoltat anys enrere al nostre poble, la majoria d'elles, interpretades per antics dolçainers que rondaven la comarca.

Un dels primers fets rellevants amb els criteris ja definits, el dona el fundador i antic membre del grup Víctor Vilanova quan escriu la partitura del Ball de pastorets i pastorettes de Vila-real, que transmesa durant generacions de forma oral quedà escrita i perpetuada. A banda eren típiques les seues creacions i adaptacions que van permetre programar els assajos seguint un criteri, i adequar el repertori a cada tipus d'acte, ja que afortunadament anaven sorgint cada volta més actuacions dins i fora de la nostra localitat.

Si bé la tasca de recerca i recuperació ens va permetre consolidar la nostra posició, a poc a poc i en contacte amb altres colles que anaven sorgint prop del nostre poble vam començar a incorporar repertori nou amb melodies pertanyents a altres comarques valencianes amb tradició musical de dolçaina i tabal. La funció musical, i una activitat més o menys continuada, començaven a tindre sentit en aquell grup de gent. Era una època en què començaven a aparéixer els primers mètodes de dolçaina i pareixia que l'instrument anava agafant cada volta més rellevància. De sobte, teníem accés a exercicis específics que ens permetien millorar tècnicament amb els nostres instruments i els nostres coneixements musicals.

Per primera volta ens sentíem part d'un col·lectiu i observàvem amb admiració com germinaven de forma sorprenent noves formacions musicals. En aquell moment es va obrir tot un ventall de possibilitats cap als nostres instruments, i vàrem descobrir per primera volta la possibilitat d'aprendre a tocar la dolçaina d'una forma menys autodidacta. Començava així el moment de realçar la importància patrimonial de la música de dolçaina i el tabalet més enllà de les nostres comarques. Ens agradava el que veíem i volíem participar d'aquest canvi.

Des d'aleshores hem participat en multitud d'actes per tot arreu: cercaviles, dianes, processons, cavalcades, actes benèfics... Hem participat en aplecs, trobades, jornades d'intercanvi; hem realitzat col·laboracions amb bandes de música, agrupacions de dolçaina i percussió, i fins i tot amb companyies de teatre. Hem organitzat concursos, jornades de formació, convivència, taules redones, intervencions a escolars, activitats als carrers, campaments musicals. Hem fet publicacions i col·laboracions en l'enregistrament de diversos discs de música tradicional, etc. 32 anys donen per a molt.

Excursió a Barcelona dels membres de la colla i l'escola.

Actualment, el dia de la cavalcada de les festes de Maig en honor al nostre patró Sant Pasqual, convidem a agrupacions companyes a gaudir de la nostra festa, i cada 5 anys, celebrem el nostre aniversari amb un programa d'activitats anuals que apel·len al foment dels nostres instruments i a l'aportació cultural que els nostres col·lectius generen sobre la societat valenciana.

Per nomenar alguna d'aquestes aportacions amb rellevància, tenim en estima el llibre "A tabal i Dolçaina" publicat en 1998 pel Grup amb motiu del seu 10é aniversari i el disc enregistrat en 2013 amb motiu del 25é aniversari. Una altra aportació rellevant la duguérem també a terme al 25é aniversari, aquesta volta va ser tornar a l'activitat els gegants de Vila-real amb 4 noves figures que substituïen les antigues, ja molt deteriorades i obsoletes. Pasqualet, Marigracieta, Jaumet i Pinella tornaren a ballar al nostre poble, i vàrem culminar aquest projecte amb la formació d'una associació que tinguera autonomia per garantir la continuïtat dels gegants després d'estar molts anys sense eixir al carrer.

EDiT | escola de dolçaina i tabal
vila-real

Així van passant els anys, i amb ells molta gent per la colla. Persones de dins i fora de la nostra ciutat, de totes les edats i amb diferents formes d'entendre la vida. Amb tots ells guardem relació i bon record, però ens congratula especialment veure a persones que han estat rellevants contribuint i donant difusió als nostres instruments així com per engrandir el nostre col·lectiu. Membres com Ramón Segarra, Juan Carlos Alagarda o Toni Agula, els quals després de conèixer amb nosaltres molts anys, treballaren per crear noves colles en Borriana i Nules, o per a incorporar una esquadra de trabucaires a la Colla Xaloc de Castelló.

A poc a poc i amb tota aquesta participació, el grup continua creixent i amb ell les seues necessitats. El projecte més ambiciosos i complex que es desenvolupa per part de l'associació es duu a terme en 2003. El nombre de gent interessada a aprendre a tocar el tabal i la dolçaina era suficient per a formar xicotets grups de treball i així tractar els instruments de forma específica i independent. Amb el suport del volgut i recordat regidor de l'Ajuntament de Vila-real Pasqual Batalla, es decideix crear per primera volta una escola de dolçainers i tabaleters a la nostra ciutat. Les primeres classes se'n van dur a terme al Col·legi Cervantes, on les taules d'infantil servien de tabalet i les dolçaines ressonaven per tot el veïnat. A partir d'aquest moment, l'associació decideix crear una activitat permanent dedicada a l'ensenyament dels dos instruments, activitat que anomenarem Escola de dolçaina i tabal El Trull. En 2006 s'aplica l'ensenyament reglat de dolçaina als conservatoris professionals de música, motivant a alguns membres de la colla a realitzar aquests estudis. Anys després i amb l'experiència prèvia que s'havia adquirit com a Escola de dolçaina i Tabal El Trull, es decideix fer un pas qualitatiu aplicant sobre els instruments metodologies específiques que tractaren el tabalet i la dolçaina de forma diferent a la qual es feia habitualment. Paloma Mora Goterris com a mestra de dolçaina i Jose Salmerón Castillo com a mestre de tabalet, han estat els responsables d'aquest procés de transformació al llarg del temps. Actualment amb 68 alumnes de tota la província, l'EDIT Vila-real (Escola de dolçaina i tabal) està integrada en el projecte d'Escoles de Tradicions Locals impulsat per la Regidoria de Tradicions de l'Ajuntament de Vila-real, i en col·laboració amb la Unió Musical La Lira de Vila-real, oferint a l'alumnat una formació musical íntegra amb formació individualitzada d'instrument, llenguatge musical i conjunt instrumental.

Els darrers anys han sigut de molts canvis, pareix que el temps va més apresa ara que fa uns anys. Aspectes legals per actualitzar, normatives i legislacions que afecten les associacions culturals, justificacions, programacions, protocols d'actuació, permisos, etc. Sembla que estem en constant evolució i ens angossa pensar que les coses més elementals com la motivació, la iniciativa i la creativitat vagen minvant a favor de les preses o els objectius a complir. Ens consola una reflexió que fem quan recordem els nostres inicis, i és que naixem amb el propòsit de perpetuar tot un llegat cultural que es remunta a segles passats quan els nostres avantpassats tenien vocació musical i eren músics perquè gaudien de la música, donava el mateix la forma en què la manifestaven, cadascú la personalitzava i la feia seua adaptant-se a les circumstàncies. D'alguna forma hauríem de ser conscients i fer de la música amb dolçaina i tabalet un mitjà de comunicació i un estímul per a les emocions. Cadascú que utilitze els instruments com vulga però que els utilitze bé.

Des de l'Associació Cultural El Trull, Grup de Dolçainers i Tabaleters de Vila-real, tractem de fomentar la inquietud per aprendre i valorar els nostres instruments, així com per adquirir coneixements que permeten la lliure interpretació musical, de la cultura popular i de les tradicions. D'oferir recursos i ferramentes de treball per aplicar-les cadascú a les necessitats vitals que crega convenient. De transmetre els valors que la música ens aporta per millorar com a persones i de possibilitar amb criteri la participació activa en l'àmbit convencional establert per als nostres instruments. Us animem a seguir sumant i a contribuir en aquesta llavor conjunta que per menuda que parega i malgrat les dificultats en les quals ens trobem actualment, aquesta revista inspira força i ens recorda el que som, el que tenim, i sobretot ens motiva per afrontar el que està per vindre.

Història de la COLLA L'ALGAR de Callosa d'en Sarrià

La Colla l'Algar arranca amb el projecte que enceta l'Escola de Música "José Seguí" i l'Associació d'Amics de la Música de Callosa d'en Sarrià, al introduir dos instruments tradicionals com la Dolçaina i el Tabal en el seu ampli ventall d'especialitats, demostrant així el seu interès perquè perdure, s'estudie i investigue la música tradicional en Callosa.

La Colla l'Algar inicia la seua activitat en setembre de 2012 i la primera actuació va ser en la Cavalcada dels Reis Mags 2013. Ha actuat en la processó de Callosa i La Vila; desfiles en Guardamar del Segura, La Vila Joiosa, Altea, Cocentaina, Alcoi i l'Olleria; danses de Sant Jaume, nanos i pastoretes; Corpus de Callosa; amb la Muixeranga de la Marina Baixa i el Grup de danses La Faltriguera; cercavila de Fanalets; carnestoltes; Arrancà de les Festes de Callosa; i ha col·laborat amb la Colla Els Valerios en el 75 Aniversari de l'ONCE i 25 Aniversari de la Fundació ONCE en Madrid. També ha col·laborat amb la Banda de Música La Primitiva amb actuacions de carrer i concerts a Callosa i a l'ADDA d'Alacant.

Ha realitzats diferents concerts a Callosa, Relleu, La Vila Joiosa i Bolulla. Ha estrenat concerts temàtics amb variats espectacles durant aquest 8 anys com Recordant a Nino Bravo, Un dia de festa, Algarum circus, De gira des de Liverpool i Anem de guateque, i interpretat altres variats espectacles com Dolça Fira, La dolçaina màgica, Dolç cinema i 1238 Crònica d'un somni.

Ha fet diversos intercanvis musicals amb colles com El Sogall de Castalla (Alacant), Larraix del Campello (Alacant) i la Colla de Bellreguad (València).

Al 2019 va dedicar un concert monogràfic amb música festera del mestre Francisco Valor Llorens.

Al 2020 va fer una mostra de les Danses de Sant Jaume de Callosa amb el grup de danses i la muixeranga per al programa Terra Viva d'À Punt. Una jove colla que compta amb 25 membres i diferents col·laboradors, i està en continua recerca de la música de dolçaina, tabal i percussió.

El Director de la Colla l'Algar i Mestre de Dolçaina en Callosa és Héctor Llorca Esquerdo, nascut a La Vila Joiosa.

Colla ADiT de Guadassuar

Andrés Felici Castell

Mestre de dolçaina d'ADiT

En l'estiu de l'any 2013 l'aleshores regidora de Cultura i Festes de Guadassuar, Encarna Asensi, es va posar en contacte amb mi per tal de tractar un tema molt interessant: la creació d'una escola de dolçaina i tabal a aquesta localitat. En aquell moment jo era mestre de dolçaina a l'Escola Musical de Tabalet i Dolçaina d'Algemesí (EMTiD), i el primer que vaig fer va ser buscar a algú que pogués fer classes de tabal i m'ajudara en totes les gestions inicials: Robert Ribes, qui també impartia docència d'aquest instrument al mateix lloc.

El projecte era inicialment complicat: Guadassuar s'ha caracteritzat per ser un poble d'importants músics, però tots ells destinats a l'anomenada "música culta". La banda de música té un pes molt important en la localitat i fins i tot les tradicionals danses són executades per aquests músics. Anava a ser complicat trobar el nostre propi espai, no debades ja en el llunyà 1975 l'Ajuntament d'aquest municipi va ser un dels que va recolzar a Algemesí perquè es fundara allí l'Escola Provincial de Dolçaina, la primera del nostre territori. Dit d'una altra manera: si algú de Guadassuar volia tocar la dolçaina, hauria d'anar al poble veí.

No obstant això, la presència d'alguns dolçainers guadassuarencs a altres escoles pròximes, com la d'Algemesí, garantia un alumnat mínim, a banda d'alguns veïns que havien manifestat el seu interès. Així el novembre d'aquell mateix any s'obriren les portes d'aquest nou projecte emplaçat al Centre d'Usos Múltiples, amb un total de 12 alumnes: 4 de tabal i 8 de dolçaina.

Vista la bona acollida inicial, el 10 de maig del 2014 es va realitzar l'acta fundacional de l'Associació de Dolçaina i Tabal de Guadassuar (ADiT), per poder gestionar-nos de manera independent a l'Ajuntament, encara que signant un conveni de col·laboració que ens va permetre fer els primers actes a la localitat i començar a fer-nos vore.

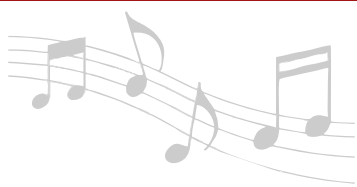
Poc a poc ADiT va anar fent-se gran, augmentant el nombre d'alumnes fins a superar la trentena i participant en més actes públics, cosa que va fer que l'Ajuntament buscara una nova seu, millor adaptada a les nostres necessitats: l'antic Balnes, front a l'Auditori. Això ens va permetre utilitzar aquest espai per a poder començar a fer assajos grupals el curs 2015-2016, fins que l'octubre del 2018 vam fer un pas més enllà federant-nos dins de la FVDiT amb el nom de Colla de l'Associació de Dolçaina i Tabal de Guadassuar.

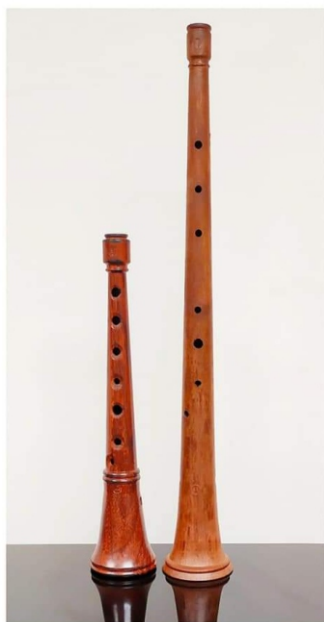
Síntoma del creixement d'aquesta associació també ha sigut la incorporació d'un nou mestre de tabal per al curs 2019-2020, Pau Lorente, format com a alumne a la mateixa escola.

Cada vegada estem més presents a la societat guadassuarenca i fruit d'això ha sigut la col·laboració amb diverses associacions i col·lectius locals, com la Societat Musical Santa Cecília, els Amics de les Danses, el Bolero de Guadassuar o la Muixeranga la Carabassota, i la participació en alguns esdeveniments més rellevants, com l'espectacle Sis veus per al Poeta, la inauguració de l'exposició La dolça eina de la nostra festa (cedida pel Museu de la Festa d'Algemesí) o la XXXII Trobada d'Escoles en Valencià.

Així, encara que amb pocs anys d'existència, ADiT no deixa de ser un humil exemple de com els nostres instruments cada vegada estan més arrelats i difosos per la nostra terra.

Dolçaina Contralto *Antonio y Domingo Llopis "Els Bessons"*

La constante evolución de la música tradicional valenciana, el afán de superación como músicos y luthiers y la búsqueda de nuevas sonoridades lleva a Antonio Llopis y Domingo Llopis "Els Bessons" a plantearse la creación de un nuevo instrumento de la familia de la Dolçaina, para poder incrementar el registro a una tesitura más grave.

Después de un largo periodo de investigación y desarrollo "Els Bessons" presentan a finales de 2019 la Dolçaina Contralto.

Previamente ya habían desarrollado los modelos de cañas de Dolçaina BS, FF, RF y PROFESIONAL, cañas de Gralla y de Tarota, su propio modelo de Dolçaina en Sol, los tudeles TB, atriles para dolçaina, un alma de cañas específica para la dolçaina y un estuche para guardar y proteger las cañas con un novedoso sistema de humidificación y control de temperatura.

En el desarrollo del instrumento han participado diferentes dolçainers y dolçaineras de reconocido prestigio que han aportado sus ideas o mejoras del instrumento.

La Dolçaina Contralto es un instrumento musical de viento madera de doble lengüeta y tubo cónico. Estaría en la clasificación de Hornbostel-Sach en el grupo 422.12. Es un instrumento en Do (C), no transpositor y su tesitura en sonido real abarca de Re4 a Do6, escribiéndose en calve de Sol. Sus partes son cabeza, cuerpo y campana y esta complementado por una caña cuya función es la de producir el sonido y el tudel que une la caña con la Dolçaina Contralto.

Cualquier partitura que esté escrita para dolçaina puede ser interpretada con la Dolçaina Contralto teniendo en cuenta que el sonido que se producirá será una 5ª más grave que la Dolçaina en Sol.

Cuando toquen simultáneamente la Dolçaina Contralto con la Dolçaina en Sol, la Dolçaina en Fa, la Dolçaina Baja o cualquier otro instrumento se deberá tener en cuenta cada tesitura y tonalidad y realizar las correspondientes adaptaciones igual que hacen otras familias de instrumentos musicales.

Una vez desarrollado el instrumento se está trabajando en gran reto del proyecto que consideramos que es dotarlo de repertorio y de un método de aprendizaje.

Durante el curso escolar 2020-2021 la Colla "Els Bessons" tiene previsto realizar unas 20 sesiones online gratuitas para que los músicos puedan aprender, mejorar y resolver dudas del instrumento. Esto se realizará en el grupo "Dolçainacontralto" de Facebook, el cual se ha creado para dar a conocer, resolver posibles dudas, aportar nuevo repertorio y ser un punto de encuentro de los intérpretes.

Como en todos los instrumentos hemos creado una tabla de digitación del instrumento comparando la tesitura con la Dolçaina en Sol.

Si quieres que en tu colla hagamos una presentación del instrumento sólo tienes que ponerte en contacto con nosotros en el correo: anto_music@hotmail.com, 679841051 (Antonio) ó 627256951 (Domingo) o con la FVDIT e iremos encantados porque nuestra mayor satisfacción como constructores del instrumento sería que la Dolçaina contralto se integrara dentro de las collas y se pudiera aprender a tocar en las collas, escuelas de música o conservatorios, etc.

Dolçaines

Paco Escudero
Tel. 606 707 889
postmaster@pacoescudero.com
www.pacoescudero.com

Instruments Bessó

www.pacobesso.net

**sons
DE FESTA**

ATELIER DE CELIA

Tel.: 96 365 41 60 - 636 153 306
E-mail: aliagadulzaina@yahoo.es

Dolçainas

Aliaga

C/ Alcañiz, 45 - 46019 VALENCIA

*Cañas artesanales
para
dulzaina Valenciana,
dulzaina Castellana,
Gralla,
Tarota y
Cieramella*

CANYES CLARAMUNT'S

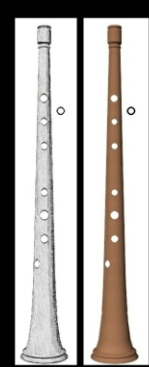
T 962621396 M 630546750

CANYES

AIXENDRI

T 645 81 25 77

Luthiers "Els Bessons"
Antonio 679841051
Domingo 627256951

**DOLÇAINA
CONTRALTO**

"ELS BESSONS"

SANS

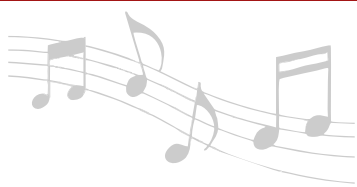
Luthier

RAVATXOL

TABALS I BAIXONS

NP drums®

HACER MÚSICA CON LA DOLÇAINA DE LA FORMA MÁS SEGURA POSIBLE FRENTE A COVID-19

1. DESINFECCIÓN DE LA DOLÇAINA Y OTROS INSTRUMENTOS MUSICALES

Es cierto que la Dolçaína no es un instrumento que se comparte y que el riesgo de contagio con su interpretación no debe venir por temas de contacto. En cualquier caso, la recomendación que hacemos es la siguiente:

- Para Dolçaines de madera, dada su especial sensibilidad a los alcoholes, es necesario utilizar un producto con poco alcohol o que no lo lleve en su formulación. Lo ideal son productos que contenga algún derivado de la familia del Cloruro de Benzalconio y solo eso, no otros tensoactivos, ni alcoholes, ni jabones, etc. La mejor forma es pulverizar un producto muy diluido con este ingrediente activo en agua sobre un paño y con ese paño desinfectar nuestro instrumento. Para tener la seguridad de que es efectivo contra el virus el producto deberá figurar en el Listado de virucidas del Ministerio de Sanidad y seguir las indicaciones de dosificación.
- Para Dolçaines de resina, más resistentes se pueden utilizar otros productos, pero dado el precio, recomendamos también para este caso la opción anterior mucho más económica y menos agresiva.

Para los diferentes instrumentos de percusión u otros con los que la agrupación pueda contar, pueden seguirse estas indicaciones: utilizar un producto alcohólico para los instrumentos y superficies que resisten el alcohol u otro a base de derivados del Cloruro de Benzalconio diluido en agua para los más sensibles (para instrumentos de percusión de madera, parches naturales, baquetas y mazas con espumas o fieltros, etc.)

2. PROTECCIÓN DURANTE LA INTERPRETACIÓN CON LA DOLÇAINA

Esperar que las autoridades nos digan exactamente que precauciones debemos cumplir para cantar en un coro, bailar una danza folklórica o tocar un clarinete, trompeta o dolçaína es, tal vez, esperar demasiado de quienes se ven absolutamente desbordados por peticiones así de múltiples y numerosos colectivos. Particularmente creemos que, con las investigaciones realizadas a estas alturas por la comunidad científica y las recomendaciones y obligaciones dictadas por las autoridades, tenemos material suficiente para proponer unas medidas para hacer más seguro el canto, la danza y la interpretación de instrumentos de viento. Y decimos, “más seguro” o “en la forma más segura posible”, como en el título de este artículo, porque la seguridad total en este tema nadie ni nada, puede garantizarla.

A estas fuentes, investigaciones de la comunidad científica y legislación, sumamos nuestras experiencias propias que se basan en intentar probar nuestros prototipos o en realizar algún experimento que avale nuestras propuestas, nada que ver con la investigación básica que deben realizar las universidades y otras fuentes del saber.

La unidad de la música (FIM) de la Universidad de Friburgo está trabajando con este tema y las siete grandes orquestas de Berlín están trabajando con epidemiólogos y expertos en higiene para desarrollar recomendaciones sobre cómo puede asistirse a los conciertos en tiempos de pandemia. En España no sabemos de nadie que esté haciendo nada similar.

La normativa, en España y la Comunidad Valenciana establece que para la interpretación de instrumentos de viento, canto, baile o danza el mantenimiento de la distancia de 1'5 m se da como factor principal para salvaguardar la salud del colectivo que asiste a una interpretación musical (intérpretes, equipo técnico y público), sea tanto en ensayos como en conciertos y tanto en el exterior como en interiores. Reducir en este momento esa distancia parece un reto insalvable. Incluso si atendemos a las recomendaciones de la Universidad de Friburgo en el artículo citado deberíamos ampliarla a 2 m en algunas ocasiones.

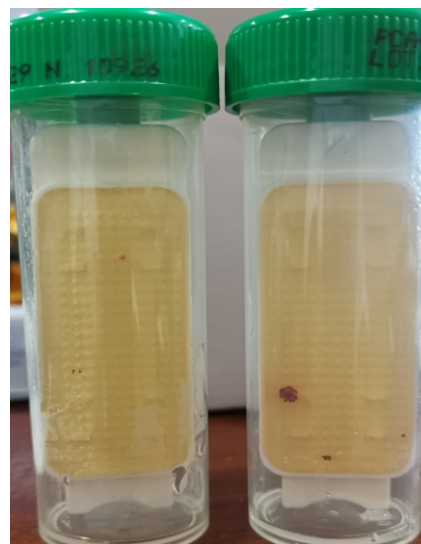
La cuestión es que, con mayor intensidad de lo que se produce al respirar o hablar, tanto al soplar cualquier instrumento de viento como al cantar, se produce una salida de aire expirado que contendrá gotas o llevará en suspensión microgotas de saliva que se han demostrado como el principal causante de la propagación del virus. Si es la saliva en forma de gotas (mayores de 5 micras) o la formación de un aerosol con ella (microgotas menores de 5 micras en suspensión con el aire y mezcla homogénea con éste) la que genera el contagio, es todavía tema de debate y puede consultarse la cuestión en la bibliografía de las notas 2, 4 y 5 a pie de página de este documento.

No es un tema menor el de si es la saliva en gotitas la que trasmite el virus o si es la formación de aerosoles. Si al final fuera solo una cuestión de gotitas, la distancia de seguridad y las barreras como mamparas o pantallas, serían suficientes para garantizar los no contagios, sin embargo, la formación de aerosoles casi que únicamente la podemos evitar utilizando la mascarilla (siempre que esta cumpla ciertas condiciones) y reduciendo aforos. El punto en el que estamos es, como algunos autores ya propugnan, una combinación de todo ello.

Las autoridades no se decantan en la discusión científica y obligan a tres medidas básicas de protección: la mínima distancia social: 1'5 m; la obligación de uso de mascarillas: han de ser higiénicas al menos, certificadas y ponérmolas en todo momento y el control de aforos: determinación que cambia según el momento y lugar de aplicación.

Nosotros hemos aplicado el mismo principio que las autoridades, incluyendo el de que la comunidad musical, además de no contagiarse, quiere cantar, bailar y tocar sus instrumentos y además lo necesita y hemos generado una serie de recomendaciones que entendemos que hacen que la interpretación sea más segura y que son principalmente:

- Para las distancias (entendamos que protegerían principalmente frente al contagio por gotitas de saliva) hemos establecido lo que nos parece que son las condiciones óptimas, dentro de la legalidad, de ejecución de canto e instrumentos en este momento con una propuesta de distancias y distribución de personas que creemos que mejora la recomendación legal de 1'5 m en cualquier situación, porque la amplía y optimiza. Se trata de distanciar a los intérpretes con una distribución en forma de rombo donde el lado mide 1'5 m, el eje menor del rombo es también de 1'5 m, pero el eje largo es de casi 2'6 m. Los intérpretes dirigen su canto o su interpretación siempre en la dirección de la persona que tienen a 2,6 m con lo cual, en una distribución en la que cabe el mayor número de personas posible en una superficie dada que cumpla la condición de distancia mínima entre todos ellos de 1'5 m, se tiene que cantamos o “soplamos” hacia el que tenemos más lejos. Esta disposición lleva a un cambio profundo en la sonoridad de nuestras agrupaciones que deberá reflejarse también en la composición de obras, repertorios y plantillas, de mantenerse las situaciones de pandemia durante mucho tiempo.
- Por otra parte, en cuanto a las mascarillas (entendámoslas como los elementos de protección frente a la salida de saliva y a la generación de aerosoles, ambas cosas) hemos diseñado diferentes tipos de mascarillas o fundas que reducen parcial, pero notablemente, esta salida de saliva y aerosoles al exterior cuando cantamos o interpretamos música con instrumentos de viento. Hemos realizado estudios que demuestran tanto teórica como prácticamente que más del 90% del aire soplado en una Dolçaina sale por la campana, dejando menos del 10% para los orificios del instrumento. Con este fin, y siguiendo recomendaciones referidas en el estudio de la Universidad de Friburgo citado, hemos diseñado unas fundas para las campanas de los instrumentos de viento que reducen más del 90% de la saliva que puede salir por ellas en forma de microgotas o aerosoles. Y para comprobar que estas protecciones no alteran el sonido, hemos realizado un estudio acústico en un estudio de grabación resultando que, a nivel práctico, no hay diferencia entre usar las protecciones y no usarlas, acústicamente hablando.
- En cuanto a los aforos, pronto iniciaremos las pruebas con detectores de CO2 para realizar propuestas en el sentido de instalar o no detectores de este gas en las aulas, los locales de ensayo y actuación (tal y como recomiendan los estudiosos de Friburgo o de Florida ya que pueden señalarnos la difusión de los aerosoles generados y su peligrosidad).

En estas imágenes vemos la Dolçaina con la funda colocada en su campana durante los ensayos acústicos que se realizaron. Con estos laminocultivos podemos apreciar la cantidad de saliva que sale por la campana de una Dolçaina sin mascarilla-funda protectora (imágenes de la izquierda) y la que sale cuando hemos puesto la protección correspondiente (imágenes de la derecha).

Alboraia, Almoines, Potries, Villena y Benicassim. AGOSTO, 26 - 2020

Pedro M. Rodríguez

Licenciado en Químicas y Master en innovación y desarrollo de procesos de negocio, ambos por la Universitat de Valencia Estudi General CEO de ATQ QUIMYSER S.L.U.

AGRAÏMENTS:

Este artículo es, básicamente, un extracte del document: “Cantar, danzar y hacer música con instrumentos de viento de la forma más segura posible frente a COVID-19” del mateix autor.

Particularment, per als continguts referents a la Dolçaina vull agrair la col·laboració de: la Federació Valenciana de Dolçainers i Tabaleters i del seu President J.J. Trilles, del Dolçainer Paco de Domingo i de la Dolçainera Irene Peris.

1 https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos/Listado_virucidas.pdf

2 Estudio realizado por la Universidad de Friburgo, versión del 1 de julio de 2020 en español: <https://www.mh-freiburg.de/fileadmin/Downloads/Allgemeines/RisikoabschaetzungCoronaMusikSpahnRichter1.7.2020Spanisch.pdf>

3 https://www.rbb24.de/kultur/thema/2020/coronavirus/beitraege_neu/2020/05/orchester-in-corona-zeiten-hygiene-aerosole-.html

4 Diferentes normativas se han ido sucediendo, valga la buena recopilación legislativa de UMIVALE en https://umivale.es/ficha-novedades/dynacontent/recopilaci-n-normativa-coronavirus_tambi_n_su_buscaror_de_documentos_y_apoyo_gráfico_de_otras_entidades_incluido_el_Mº_de_Sanidad_en_https://umivale.es/prevencion-y-salud/prevencion/coronavirus

5 En el apartado correspondiente de la Información científica-técnica de la enfermedad del Centro de coordinación de alertas y emergencias sanitarias del Ministerio de Sanidad español pueden encontrarse como primera causa de transmisión entre humanos el “contacto directo con gotas respiratorias de más de 5 micras (capaces de transmitirse a distancias de hasta 2 metros)”. Puede consultarse la extensa bibliografía en el documento actualizado a fecha 2 de julio de 2020 en: <https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos/ITCoronavirus.pdf>

6 https://www.abc.es/ciencia/abci-descubren-indicios-coronavirus-viaja-hasta-distancia-cinco-metros-202008131941_noticia.html

ELS ANIVERSARIS DE LA COLLA / ASSOCIACIÓ MUSICAL EL TOSSAL

*Eva Ortiz i Gàlvez vicepresidenta i
presidenta en funcions de l'AM El Tossal*

La Colla El Tossal va nèixer a Sant Vicent del Raspeig el juliol de 2004. El 2014, pel nostre 10é aniversari, ens embarcàrem en la celebració del XV Aplec de la FVDiT. Moltes i molts de vosaltres vau participar-hi. El programa d'activitats va començar el 12 de setembre amb la inauguració de tres exposicions al hall de l'Auditori del Centre Social. El 20 de setembre al matí començava l'aplec amb la recepció de les colles, seguida de tallers, ponències i fira de lutiers. A la vesprada, cercavila fins a aplegar al Parc Lo Torrent on El Tossal interpretàrem peces destacades com: la Suite de Danses de l'Alacantí (amb la participació d'una dolçaina de cada colla de la comarca), Federació Dolçainera (amb la participació d'una persona per cada colla federada) i la tradicional Manta Al Coll (en un akelarre musical de dolçaines i tabals). Les dues primeres composicions van ser obra del nostre director Francisco Amat. En el mateix acte es va homenatjar a Lluís Castelló Pastor, El Conill d'Agost. Més tard vam fer sopar de germanor, amb degustació de gaspatxos santvicenters, i el fi de festa va estar a càrrec dels grups Kontaminació Akústica de Biar, i Assekés de Benifaió.

La directiva actual es conforma el 2016 i el 2017 fa modificació estatutària en la qual canviem el nostre nom pel d'ASSOCIACIÓ MUSICAL EL TOSSAL i integrem l'escola, la banda, el grup de teatre i el grup de música contemporània a més d'obrir el ventall de creació d'altres formacions culturals.

El penúltim any de legislatura, Juan Fernández (el nostre president) proposa a la Junta Directiva celebrar el 15 aniversari del Tossal. Poca broma: un any d'activitats que conclouria juliol de 2020. Malgrat que el camí dels 3 anys anteriors va estar ple d'entrebancs (qui més qui menys ha seguit per les xarxes socials el desallotjament de la seu que ens havien cedit el 2014), la directiva acull la idea amb renovades energies i amb il·lusió. Era una forma feliç d'acomiarar-nos-en.

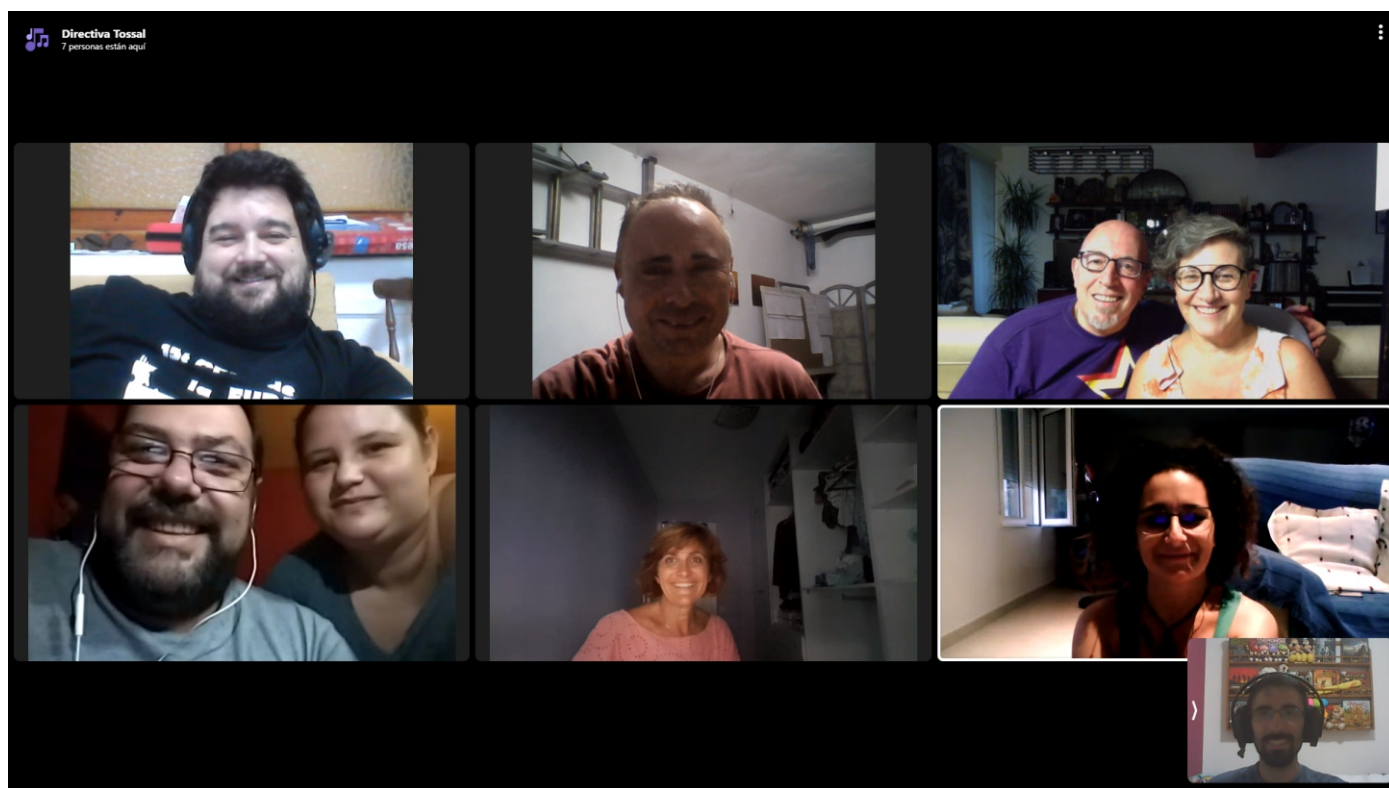
La primera activitat va ser el 5 d'octubre. Incloïa: presentació del logo i dels actes programats pel 15 aniversari, projecció d'audiovisual, conferència i taula redona. Finalment la Colla (fundadora de l'associació) va fer el Concert Inaugural, ple d'obres representatives de la nostra evolució.

El 22 de novembre la colla i la banda vam fer una jornada de portes obertes: qualsevol persona del públic podia veure un assaig des de la perspectiva de qui interpreta la música.

El 22 de febrer, la nostra banda va fer un concert de convivència amb altres associacions musicals del poble: la Sociedad Musical La Esperanza, el Coro Lillo Juan, l'Orquesta sinfónica de San Vicente i la Masa coral La Aurora.

Des d'aquest moment totes les activitats previstes es van truncar pel confinament: estrena d'una obra pel grup de teatre; exposició fotogràfica, videogràfica, de vestuari, etc.; Primer Aplec de colles de Nanos i Gegants de Sant Vicent del Raspeig amb participació de les colles de dolçaina i tabal del poble i colles de nanos de l'Alacantí; Concert de Cloenda de colla, banda i Infinit amb estrena de diverses obres compostes, ex professo, per Francisco Amat...

Afortunadament hem aconseguit rescatar de la pandèmia el concert d'Infinit – Tradició d'Avantguarda (el nostre grup de música contemporània amb dolçaines) que fora de termini (i després de 4 anys des de la creació) actuarà per primera vegada a casa nostra. No és la cloenda programada però el 12 de setembre els 7 components del grup donarem el millor de nosaltres.

La directiva s'acomiada i ens fem una foto pel record en l'última reunió virtual. Hem començat el procés electoral i quan es publiqui aquest article ja tindrem una nova directiva, a la qual desitgem sort i encerts.

OCTUBRE

OCTUBRE 2020

Dijous 8: **A Petrés.** Urbàlia Rurana. «Sarau mediterrani». Festa del Nou d'Octubre. Lloc i hora per confirmar.

Divendres 9: **A Sant Joan d'Alacant a les 20.00h.** Urbàlia Rurana en Concert. «Sarau mediterrani». Auditori Casa de la Cultura. Entrada gratuïta amb reserva prèvia a <https://santjoanentrades.es> i WhatsApp 628 679 242.

Dissabte 10: **A Gilet.** Xarxa Teatre, El Dolçainer de Tales. Lloc i hora per confirmar.

Diumenge 11: **A Bonrepós i Mirambell a les 17.30h.** Urbàlia en concert. «Sarau mediterrani».

Dimarts 20: **A Xaló a les 17:00h.** Replegada de balladors i balladores per a ballar les tradicionals danses a la plaça. Després, "botifarrà". Festa de la Mare de Déu Pobra.

NOVEMBRE

NOVEMBRE 2020

Dissabte 7: **A Sagunt a les 19.30h.** FolkaSagunt 2020 "...les músiques i els romanços..." amb GERMANS CABALLER I AMICS i HILARI ALONSO. Al Centre Cultural Mario Monreal de Sagunt (C/ Roma, 9. Sagunt). Informació de venda d'entrades en SERVIENTRADAS o el mateix dia en taquilla.

Diumenge 29: **A Sant Vicent del Raspeig a les 19.00h.** Concert de Tardor a l'Auditori Municipal. Colla de l'A.M. El Tossal.

DESEMBRE

DESEMBRE 2020

- Dilluns 7:** ***A les 23.00h a Ontinyent.*** Gran Dansà des del carrer Maians a la plaça Major. Festes de la Puríssima Concepció.
- Dimarts 8:** ***A les 17.30h a Ontinyent.*** Processó amb Gegants i Cabets, i danses d'Arquets, Cavallets i de la Veta. Festes de la Puríssima Concepció.
- Dissabte 12:** ***A les 19.30h a València.*** Tradicional "tabalà" al voltant de l'Ermita de Santa Llúcia.
- Divendres 25:** ***A les 12.00h a València.*** Des d'El Micalet, vol de cinc parades amb motiu del dia de Nadal a càrrec dels campaners de la Catedral.
- Divendres 25:** ***A Vilamarxant al voltant de les 12.00h.*** En acabar la missa, ball dels llenyaters al peu de l'altar de l'església. Després ballaran a la porta i recorreran tot el poble.
- Dissabte 26:** ***A Agost per la vesprada.*** Danses del Rei Moro a la plaça Major.
- Dissabte 26:** ***Al Saler (València).*** Urbàlia Rurana. «Cançons de Nadal Valencianes». Presentació del llibre-CD Pastorets i pastorettes. Lloc i hora per confirmar.
- Diumenge 27:** ***A Agost per la vesprada.*** Danses del Rei Moro a la plaça Major.
Per la nit, "nit dels coets" i serenates a la Reina Mora.
- Dilluns 28:** ***A Agost per la vesprada.*** Danses del Rei Moro a la plaça Major.
És el dia que eixen a ballar el Rei i la Reina Mora.
- Dilluns 28:** ***A Ibi per la vesprada, a les 17.00h.*** Festa dels Enfarinats, danses, folies i jota.
Dia dels casats.
Per la nit a les 22.30h, al poliesportiu municipal, "Ball del Virrei".
- Dimarts 29:** ***A Agost per la vesprada.*** Danses del Rei Moro a la plaça Major.
- Dimecres 30:** ***A Ibi per la vesprada, a les 17.00h.*** Festa dels Enfarinats, danses, folies i jota.
Dia dels casats.
Per la nit a les 22.30h, al poliesportiu municipal, "Ball del Virrei".
- Dimecres 30:** ***A Agost per la vesprada.*** Danses del Rei Moro a la plaça Major.

** donada la situació actual, us recomanem confirmeu la realització de les activitats publicades a la revista.*

fer cultura

INSTITUT VALENCIÀ DE CULTURA

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

INSTITUT
VALENCIÀ
DE CULTURA